

"אחת שאֵלתי מאַת ה' אותה אֶבְקֶשׁ; שְׁבֵתִי בְּבֵית ה' כָּל יְמֵי חַיֵּי; לְחַזוֹת בְּנַעַם ה', וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ." (תהלים כז, ד)

שבת קודש, תשע"ב  
פרשת וישב  
כ"א  
עלון מס. 102

הגיליון יוצא לאור בסיוע  
ידידנו הדגול  
ר' אילן כהן צדק שיח'  
להצלחתו בכל העניינים

## בית ה'

### קודה למחשבה - עמונה ומאירה בפתיחה לפרשה

### לשנות את העולם

**קיסר אחת המעצמות העתיקות - שב לארמון בתום מסע נדודים חשאי. רגליו פצועות כתוצאה מן המסע הארוך והמתיש. הוא מצווה להרים פרויקט שאפתני במיוחד - כיסוי כל שטח הממלכה בעורות בקר, מהלך משמעותי שיעניק נוחות והגנה מקסימאליים לרגלי עובדי הדרכים...**

בתוך כך, אחד היועצים הוותיקים קם על רגליו ואמר: "הוד רוממותו! ברשותך אני רוצה לספר אגדה אותה שמעתי כשהייתי ילד מפני אימא שלי. פעם אחת נמר היער דלק אחר האייל וזה פתח בריצה מהירה כדי להימלט מפני הטורף, אבל סבך העצים עתירי הענפים היו 'מלכודת מוות' עבור בעל החיים האומלל. הלכה האיילה, נטלה מסור חד וביקשה לכרות את כל עצי היער, וכך - לנקום את נקמת בן זוגה, האייל. תוך כשהיא מנסרת במרץ את גזע העץ הראשון - חלף במקום השועל. 'מה את עושה?' שאל אותה. 'אני רוצה לכרות את אותם העצים שגרמו למות האייל! קרניו ההדורות הסתבכו בהם עת שנמלט על חייו, ואף הביאו למותו הטראגי", הסבירה. צחק השועל ואמר: 'הרי המלאכה הזאת אין לה סוף! העצים כל כך רבים עד שמרוב עצים לא רואים את היער. ועוד, לא הבאת בחשבון את העובדה כי העצים הכרותים עלולים לצמוח במהלך הזמן וגם תוך כדי כך - חיות טרף ינצלו את העיתוי כשאת תשושה ומרוכזת ויפתיעו אותך כשאת מרוכזת בעבודתך. את מזכירה לי את הציפור שקיננה על שפת הים, והנה הגיע גל ושטף את הקן עם הגוזל. מה היא עשתה? לקחה מעט מים במקורה מן הים, ושפכה אותם על היבשה. ושוב, חזרה אל הים נטלה ממנו מים ככל שפיה היה יכול להכיל על מנת לייבש את הגורם לטרגדיה. הרי גם אם תחיה הציפור אלף שנה היא לא תצליח לייבש את הים הגדול. אותו דבר במקרה שלך, שנות חיך לא יספיקו כדי להשמיד את העצים המתקילים'. חשבה האיילה מעט ושאלה: 'אז מה אתה מציע לי לעשות?' 'פשוט מאוד!' השיב הפיקח שבחיות, 'בכל פעם שתראי אייל תספרי לו את מה שקרה לבן זוגך, ותבקשי ממנו להטיח את קרניו בכוח בעצים ככה ישברו קרניו ולא יעמדו לו לרועץ בעת צרה'.

לפרק זמן-מה עצר היועץ את שטף דבריו, ואז המשיך:

"הוד מעלתו! סליחה שאני מרשה לעצמי להעיר על הצעתך. במקום לכסות את הארץ כולה בעורות, לבזבז את הון הממלכה ולסכן אותה בנגיפים מחוללי מחלות מדבקות. מה יותר פשוט לקחת חתיכת עור משובחת ולהתאים אותה למידות רגליך. כך

הוא פסע בשבילים המפותלים כאחד האדם. בגדיו לא הסגירו את זהותו האמיתית. אבק הדרכים שכיסה את פניו צרובות השמש שטש את דמותו האצילית שאוחזת בשרביט ההנהגה.

היה זה הקיסר בכבודו ובעצמו שנטל את מקל הנדודים ויצא לבקר במחוזות שונים - כדי לשמוע מקרוב מה חוות דעת הבריות על התנהלותו. אחרי תקופה ארוכה בה הרחיק נדוד והתרשמיות כאלו ואחרות על מצב המדינה נשמעו לאוזניו מכלי ראשון - שב האוחז בהגה השלטון אל עיר הבירה, בחזרה לארמון המלוכה.

רגליו, היו מלאים בפצעים מכוערים בגלל הדרך הקשה שהייתה בעלת קטעים לא סלולים. בורות ומהמורות, בקעים, חול גס ויבש שנקרו בדרכו - סדקו את עור כף רגליו העדינות של השליט, ונתנו בה את אותותיהם.

ציווה הקיסר לכסות את כל שטח הממלכה בעורות של פרות משובחות, כדי שרגלי הצועדים ישמרו מפגעי הדרך הטופוגרפיים.

סוללות היועצים ששמעו על צעדו ההרפתקני - נחרדו עד עמקי נפשם. הרי כל מכסת הפרות של ארצם לא תספיק כדי לקיים את ההוראה. לשם כך צריך לייבא ראשי בקר ממדינות אחרות, וזה - ירוקן את קופת האוצר עד תום. בנוסף, המלאכה האדירה של שחיית הבהמות, הפשטת עורן ועיבודו למטרת מימוש חזון הקיסר - תאלץ אזרחים רבים לעזוב את מקום עבודתם לזמן בלתי ידוע. דבר זה יפגע במשק ובתעשייה בצורה דרסטית. יתירה על זאת כמויות הענק של בשר הבהמות - יציף את השווקים ויגיע לכדי מחיר זעום ומגוחך. מוכרי הבשר יפגעו ממנו אנושות ויתרושו. אותן חתיכות בשר שיוותרו ללא דורש וקונה יצחינו ויתקלקלו בהקדם. ואלה יהפכו למטרד סביבתי ובריאותי חסר תקדים העלול לסכן את אזרחי המדינה ולהביא עליהם מחלות ומגיפות שאחריתן - מי תשורנה?

כך נמשכו הדיונים אל תוך שעות הלילה הקטנות. כולם ניסו להעמיק בהשלכות העניין, ולנתח את כל מכלול ההיבטים והתרחישים הכרוכים בבקשה המוזרה של הקיסר.

החזון הרפורמיסטי - משאבים אנרגיות חיוניות וכוחות חשובים. מנגד, להתעלם מן התכונה השאפתנית המקנת בנפשו של כל בן אנוש, נקודה דומיננטית הכמהה לשנות דברים ולחולל מהפכות כדי להוביל את העולם לעבר עתיד טוב יותר, קטע שהיה מרכיב מרכזי באישיותו לא פחות מן הראשון - לא הותרו אותו שאנן ורגוע. כך מצא יעקב את עצמו הוגה פתרון יצירתי מהפכני. מין פורמולה מאוזנת מבית היוצר של סמל מידת התפארת שחרטה על דגלה את "שביל הזהב" הממוצע כדרך אידיאלית לחיים טובים. בדמות שינוי העולם הגלובאלי על ידי שינוי העולם הפרטי של האדם, וכי אם משהו לא מוצא חן בעינינו לא צריך למהר לשנות את העולם, וכך - לסחרר מערכות ולבזבז משאבים, הרבה יותר קל ופשוט לשנות את האדם הפרטי שבנו, ובכך - להיות מופת לאחרים.

אם נרצה מונחת לפנינו פתרון החידה אליה נדרשו ביהדות הוגי דעות חשובים מדוע נקרא יעקב "בחיר האבות"? היות והוא העמיק בנבכי הקונפליקט שאפיין אותו. העימות המהותי בין הרצון הרגשי לפרוס כנף ולהטביע את חותמך על העולם כפי שעשה שר החוץ היהודי-רוחני הראשון, אברהם, לבין הפך הרציונאלי האינטרסנטי שיישם שר הפנים היהודי-רוחני הראשון, יצחק, שדורש מן האדם להיות קשוב לצרכיו האישיים ולהתמקד בפרטים. סוגיה זו שהטרידה את יעקב לא אחת באה לכדי פתרון פורץ דרך. כפי שמציינת לנו התורה: "וישב יעקב", כשנתיישה עליו דעתו, הוא הפנים כי השפעת היחיד על הסביבה מתחוללת כשינוי מצד האדם הפרטי המקרין את השראתו והודו על האחרים. כאשר שילב יעקב את תכונות אביו וסבו, הצטמצם למינימום הפער העמוק בין מנגנוני אישיות נפש האדם, השכל: הקר, האגואיסטי והסלקטיבי - עם הלב: החם, המקריב, והאכפתי. כך נוצר מהפך שעיטר אותו בתואר האקסקלוסיבי הנ"ל, ואף לפי תורת הסוד היהודית מינף אותו לשמש "מרכבה" עבור האנרגיה הקוסמית-מלכותית - רוחנית רבת העוצמה, השכינה הקדושה.

**ולסיום, הסופר והוגה הדעות לב טולסטוי (1828-1910) העיר באירוניה:** "כולם רוצים לשנות את העולם - אבל אף אחד לא רוצה לשנות את עצמו". **האנתרופולוגית האמריקנית מרגרט מיד (-1901 1978) אמרה:** "לעולם אל תטילו ספק בכך שקבוצה קטנה של אזרחים מודאגים ואכפתיים יכולה לשנות את העולם; זה הדבר היחיד שאי פעם הביא לשינוי". **המנהיג הלאומי ההודי מהטמה גנדי (1869-1948) הבהיר:** "רפורמה חברתית תתאפשר רק לנוכח שינוי אישי, כן ואמיתי של יחידים רבים". **הגדיר:** "התיקון של היחיד הוא התיקון של החברה". **וסיכם את הרעיון בצורה פרקטית-מופשטת:** "היה אתה השינוי שהיית רוצה לראות בעולם".

כאמור, תובנות מרכזיות אלו נרמזו כבר בפתיח פרשתנו.

## מסרון

**"ההשפעה היחידה - דוגמא והשראה"**

לתגובות: bethashem@gmail.com מעוניינים ליישם את הדברים בחיי היומיום כמפתח לחיים טובים? 3 טיפים מחכים במיוחד עבורכם באתר "ערכים". גם בפייסבוק, רוצים לקבל את העלון ישירות אל תיבת האימייל שלכם? הגישו בקשה לכתובת הנ"ל והעלון כבר בדרך אליכם

**בברכת "שבת שלום ומבורך" לכל הקוראים היקרים מאת העורך וכותב המאמרים - יונתן דדון**

העלון מוקדש להצלחה בתורה ויראת שמים ולכל העניינים ברוחניות ובגשמיות של הילדים היקרים והנעימים חיים וויטאל וניתאי בני אילנית

שהיא תכסה אותן ביעילות ולכל מקום אליו תחפוץ להגיע רגליך יוליכו אותך בבטחה לשם כשהן מוגנות, ושוב לא תצטרך לשבור את הראש - איך למנוע מהן כאבים וחבלות?'

במקום, ציווה הקיסר ליישם את הצעתו היצירתית של היועץ המפוכח. זוג נעלי עור הוכנו עבורו והן שמרו על רגליו - מפני פגעי הדרכים...

**"וישב יעקב בארץ מגורי אביו, בארץ כנען."** כאן, בפתיח הפרשה שלנו מסתתרת נוסחת הקסם להצלחה אידיאלית בחיים, ולהשפעה אפקטיבית על אחרים. **"וישב"**, כאשר 'התיישב' בדעתו, **"יעקב"**, המאפיין בגישתו את הראיה היסודית, כשמו הנגזר מלשון 'עקב', אבר יסודי עליו מוסבת התשתית הבסיסית של גוף האדם, **"בארץ מגורי אביו"**, באותה חבל ארץ שהתגורר בה אביו, יצחק. אכן, במונחים מקובלים הנשענים על מדדים: גיאוגרפיים, פיסיים, ריבוניים, צבאיים, ומדיניים, התואר הרשמי שלה היה: **"בארץ כנען"**, ארץ המיוחסת לאבי משפחת העמים הכנענים, מי שהיה בנו של חם ונכדו של נוח, כנען. אבל ביטוי מקראי זה משקף גם בפן הפנימי וברובד העמוק שלו את דפוס התנהגותם והלכי הרוח האידיאולוגיים של תושבי הארץ בעת העתיקה. **"ארץ"**, מלשון 'רצון', **"כנען"**, מסמל 'כניעה'. המשמעות: כל מאווים ורצונם של הכנענים היה כניעה אבסולוטית לחיי נהנתנות ומתירנות המבוססים על "עיקרון העונג" השואף לממש את ההנאה מן החומר - כאן ועכשיו, און-ליין.

מול המוטו הגורף של חיי ההוללות הפרועים והסגידה לתאוות הבשרים - ניצב כחומה בצורה סמל מידת הגבורה במיסטיקה היהודית, יצחק. מידתו מגלמת מיקוד האדם הפרטי בעצמו, זה השם דגש על העצמתו האישית כנגד הזרם החברתי המופקר והכנוע לחיי הגוף. זרם ששלט בכיפה ובראש חוצות ביד רמה ובאין מפריע. זרם שדגל בבעיטה בנורמות ובערכי המצפון והמוסר ("הסופר אגון") לטובת העדפת היצרים הבסיסיים והאינסטינקטים הפרימיטיביים והפראיים ("האידי") כקובעי הטון בעידן הקדום ההוא. אכן, האספקט האובייקטיבי מונח לפנינו בצורתו הברורה ביותר. ארץ כנען הייתה ידועה בתרבותה הקלוקלת בתוך כל זאת הצליח יצחק ליצור מיני ארץ המהווה טרטוריה אישית משלו הנרמזת במילים: **"בארץ מגורי אביו"**. בתוכה יושמה אג'נדה אלטרנטיבית אחרת המבדלת את משפחתו מן אורח החיים שנשא על נס את דברו בסגנון: "אכול ושתה כי מחר נמות!" יעקב, שבא אחריו הצליח בתפיסתו היסודית להמשיך את המסורת והמורשת המשפחתית שקדמה לו. כמו אביו הוא הבין מהר מאוד כי המאמץ לשנות את העולם בזירה האנושית נידון מראש לכישלון מחפיר, וכי הקרב האידיאולוגי והערכי הזה הינו אבוד מראש. בתפיסתו המאוזנת שהתבססה על איזון הרמוני מדהים בין מידת היחצנות כלפי העולם הרחב שגילם סביו, אברהם, לעומת תפיסת המיקוד כלפי האדם הפרטי של אביו, יצחק, היה יעקב כגשר בין שני עולמות מנוגדים אלו. מצד אחד הוא הפנים מהר כי לשנות את העולם - הוא צעד נמהר שזולל מן האדם בעל